

SXEDIO.FN9

8.2.1949: Η ΤΟΥΡΚΙΑ ΣΕ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΑΙΤΗΜΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΓΙΑ ΕΝΩΣΗ, ΜΕ ΔΙΑΒΗΜΑ ΤΗΣ ΣΤΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ ΖΗΤΑ ΟΠΩΣ Η ΚΥΠΡΟΣ ΠΑΡΑΜΕΙΝΕΙ ΥΠΟ ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Ο "πόλεμος" των Ελλήνων και Ελληνοκυπρίων φοιτητών από τη μια και των Τούρκων και Τουρκοκυπρίων φοιτητών από την άλλη συνεχίστηκε στις αρχές του **1949** και σε λίγες μέρες απάντησαν οι Τούρκοι φοιτητές με ανακοίνωση τους και με νέες διαδηλώσεις εναντίον της Ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα.

Στην απάντηση τους οι Τούρκοι φοιτητές τόνιζαν ότι δεν ισχυρίστηκαν ότι η Ελλάδα αποτελούσε χώρα-δορυφόρο της Ρωσίας και ότι εκτιμούσαν δεόντως τον αγώνα τους και γνώριζαν τη δράση της Ελλάδας κατά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Πρόσθεταν:

"Η ενέργεια των Τούρκων φοιτητών αποσκοπεί όπως το ζήτημα της Κύπρου γνωσθεί από τα Ηνωμένα Έθνη και ουδόλως ήτο εσφαλμένη η ενέργεια αλλά απλώς ήταν μια ενέργεια στην οποία δύνανται να προβαίνουν τα ελεύθερα Έθνη.

Η τουρκική νεολαία είναι πάντοτε ευαίσθητος στα ζητήματά της και ανεξάρτητος στις αποφάσεις της, βρίσκει δε πολύφ φυσικό να αντιδρά σε οποιονδήποτε ζήτημα στο οποίο έχει δίκαιο. Η ασγανάκτηση συνεπώς των Ελλήνων φοιτητών είναι αδικαιολόγητη.

Η διοίκηση της Κύπρου η οποία για λόγους πολιτικούς αφέθηκε άλλοτε στην Αγγλία, εάν πάλι για λόγους πολιτικούς αλλάξει σημαία, η μόνη σημαία που αρμόζει στην πράσινη νήσο είναι η τουρκική".

Νέες διαδηλώσεις έγιναν στα μέσα Ιανουαρίου στο Ικόνιο και οι διαδηλωτές κρατούσαν πανώ με τα οποία διαδήλωναν την υποστήριξη τους προς τους τουρκοκύπριους.

Μερικά έγγραφα: " Ένας Τούρκος αξίζει ένα

κόσμο ολόκληρο" και " Τούρκοι της Κύπρου, είμαστε παρά το πλευρό σας".

Στην Ελλάδα οι Έλληνες φοιτητές αντέδρασαν και πάλι και οργάνωσαν 24ωρη απεργία, αλλά η Κυβέρνηση για να καλμάρει τα πράγματα δεν επέτρεψε τη συγκρότηση συλλαλητηρίου.

Ενώ οι διαδηλώσεις της τουρκικής νεολαίας συγκλόνιζαν την τουρκική πρωτεύουσα και τις άλλες τουρκικές πόλεις, η Τουρκία έκαμε την πρώτη μεγάλη κίνηση της με διάβημα προς την Αγγλική Κυβέρνηση.

Με το διάβημα δεν ζητούσε τίποτε περισσότερο απο ότι ζητούσαν και οι τουρκοκύπριοι: Να παραμείνει η Κύπρος υπό αγγλική κατοχή.

Στο διάβημα προέβη ο Τούρκος Υπουργός Εξωτερικών Νετζμεντίν Σαντάκ και η απάντηση της Αγγλικής Κυβέρνησης που ανακοινώθηκε στους διαδηλωτές τους ικανοποιούσε: Η Αγγλία δεν σκόπευε να παραδώσει τη διακυβέρνηση της Κύπρου στην Ελλάδα.

Ο ανταποκριτής της Ανεξάρτητης Υπηρεσίας Ειδήσεων του Λονδίνου Τόμας Γουάτσον μετέδιδε στις **8 Φεβρουαρίου 1949**:

"Η Βρετανική Κυβέρνηση διαβεβαίωσε την τουρκική ότι δεν σκοπεύει να παραδώσει τη διακυβέρνηση της Κύπρου στους Έλληνες. Στη διαβεβαίωση αυτή προέβη ύστερα από την ανησυχία που εκδήλωσε η τουρκική Κυβέρνηση μήπως η Μεγάλη Βρετανία ενδώσει στην αίτηση της Ελληνικής Κυβέρνησης για επιστροφή της Κύπρου υπό ελληνική κυριαρχία".

Τέσσερις μέρες αργότερα ο τούρκος υπουργός Εξωτερικών Νετςμεντίν Σαντάκ αναχωρώντας για το Παρίσι και το Λονδίνο επιβεβαιώνοντας την ύπαρξη της τουρκικής διακοίνωσης διαβεβαίωσε ότι η Αγγλία ουδέποτε θα δώσει την Κύπρο στην Ελλάδα.

Στις **12 Φεβρουαρίου 1949** ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος μόλις πληροφορήθηκε τις δηλώσεις του Σαντάκ έστειλε τηλεγραφήμα διαμαρτυρίας στην Ελληνική Κυβέρνηση με το οποίο καλούσε την Ελληνική Κυβέρνηση να αποδοκιμάσει την αυθαίρετη αυτή

επέμβαση, όπως τη θεωρούσε, της Τουρκίας, σε υπόθεση που δεν την αφορούσε, αλλά που αποτελούσε επιβεβλημένη απονομή δικαιοσύνης σε υπόδουλο Ελληνικό τμήμα.

"Καταπληκτικάί και άτοποι δηλώσεις περί Κύπρου Υπουργού Εξωτερικών Τουρκίας προς τουρκικόν Ειδησεολογικόν Πρακτορείον αντίθετοι προς αρχάς ελευθερίας, δικαιοσύνης και αυτοδιαθέσεως, ουδόλως δύναται να επηρεάσουν εθνικήν αποκατάστασιν νοελληνικού Κυπριακού λαού πεπεισμένου περί ολοσχερούς ικανοποίησεως δικαιοσύνης αξιώσεως αυτού. Διερωτώμεθα μόνον εάν υφίσταται εισέτι ελληνοτουρκική φιλία και πεποίθαμεν Κυβέρνησις Μητρός Πατρίδος Ελλάδος εύρη τρόπον αποδοκιμάση αυθαίρετον και ματαιάν επέμβασιν εις υπόθεσιν απολύτως ενδιαφέρουσαν Ελλάδα θυγατέρα Κύπρον και επιβεβλημένην απομονήν δικαιοσύνης εις υπόδουλον ελληνικόν τμήμα".

Ο Τούρκος Υπουργός μετέβαινε στο Λονδίνο όπου θα συζητούσε με δυτικούς το θέμα της ίδρυσης Μεσογειακού Συμφώνου.

Στο Λονδίνο θα βρισκόταν και ο Υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας Κ. Τσαλδάρης σαν ένα από τα ενδιαφερόμενα μέρη στο Σύμφωνο.

Ομως ο Τούρκος Υπουργός γνώριζε ότι οι δηλώσεις του θα προκαλούσαν την οργή των Ελλήνων κι έτσι προτίμησε να αποφύγει το αεροδρόμιο Αθηνών όπως έκαμνε πάντα και πήγε μέσω Κωνσταντινούπολης για να αποφύγει περαιτέρω εκδηλώσεις σε βάρος του.

Ο Έλληνας Υπουργός Εξωτερικών Τσαλδάρης δεν άργησε να απαντήσει στο Σαντάκ, αλλά η απάντησή του ήταν πολύ χλιαρή και διπλωματική, ενώ επιχείρησε μάλιστα, για να μειώσει τις αντιδράσεις, να πει ότι οι δηλώσεις του Τούρκου Υπουργού πρέπει να είχαν ...παρερμηνευθεί.

Ο Τσαλδάρης ανησυχούσε περισσότερο για τη συγκρότηση του Μεσογειακού Συμφώνου που θα εγκαθιδρυόταν μεταξύ Ελλάδας- Τουρκίας και Γιουγκοσλαβίας κι έτσι απαντώντας στο Λονδίνο σε ερωτήσεις των δημοσιογράφων είπε ότι οι λόγοι του

Σαντάκ έχουν παρεμηνευθεί "διότι ο Τούρκος Υπουργός των Εξωτερικών βεβαίωσε ότι το Κυπριακό ζήτημα δεν έχει εγερθεί επί του παρόντος".

Πρόσθεσε ο Τσαλδάρης:

"Εάν και όταν εγερθεί το ζήτημα της Κύπρου, τότε τα ελληνικά συμφέροντα δεν θα επηρεασθούν από τον τουρκικό παράγοντα. Αντίθετα το πνεύμα συνεργασίας, το οποίο η τουρκική κυβέρνηση επέδειξε στην υπόθεση των Τούρκων φοιτητών κατέδειξε ότι οι Τούρκοι εκτιμούν πλήρως τις πραγματικότητες της κατάστασης".

Οι επαφές των δυο Υπουργών στο Λονδίνο με τον Αγγλο συνάδελφο τους Μπέβιν έθεσαν τις βάσεις για βελτίωση των σχέσεων των δυο χωρών και την επίσκεψη του Υπουργού Εξωτερικών της Ελλάδας στην Αγκυρα σε ευθετότερο χρόνο.

Καθ' οδόν προς το Παρίσι ο Σαντάκ παρουσιάστηκε να βάζει νερό στο κρασί του και απαντώντας σε ερωτήσεις του ανταποκριτή της αθηναϊκής εφημερίδας "Βραδυνή" Λ. Πετρομανιάτη, την 1η Μαρτίου 1949, για τις εκδηλώσεις της τουρκικής νεολαίας τα απέδωσε σε ιδιώτες λέγοντας ότι η Κυβέρνηση του δεν είχε καμιά ανάμειξη.

Η τουρκική κυβέρνηση, είπε, έχει σαφή και καθορισμένη πολιτική, " οι δε εκδηλώσεις για τις οποίες μου λέτε είναι ιδιωτικού χαρακτήρα".

Ωστόσο ο Σαντάκ απέφυγε να δηλώσει σαφώς, σαν ρωτήθηκε, αν η χώρα του υποστήριζε ή όχι την Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα.

Η ευαισθησία Ελλήνων και Τούρκων φοιτητών για το κυπριακό όσο και του τύπου των δυο χωρών συνέβαλλε ακόμα περισσότερο στην έξαψη των παθών και τη διάλυση της εμπιστοσύνης που είχε δημιουργηθεί μεταξύ των δυο χωρών από την εποχή του Ελευθερίου Βενιζέλου και του Κεμάλ Αττατούρκ.

Το κάθε επεισόδιο γύρω από την Κύπρο απασχολούσε τώρα τον τύπο για μέρες, ενώ φοιτητές, με το παραμικρό έβγαιναν στους δρόμους και με δηλώσεις και διαδηλώσεις όξυναν περισσότερο τα πράγματα.

Ενα νέο επεισόδιο αποτέλεσε σταθμό στην πορεία της υποκίνησης του ενδιαφέροντος της Τουρκίας για το κυπριακό και ιδιαίτερα για τον τρόπο που εκδηλώνοταν η τουρκική αντίδραση, ένδειξη ότι πλέον η Τουρκία αισθανόταν ότι έπρεπε να είχε λόγο σε ό,τι αφορούσε την Κύπρο.

Στις **19 Μαΐου 1949** συναντήθηκαν στην Αθήνα στα πλαίσια του Μεσογειακού Κυπέλλου φιλίας οι ομάδες της Τουρκίας και της Ιταλίας. Οι Έλληνες φίλαθλοι, όμως, εκδηλώθηκαν υπέρ της ιταλικής ομάδας, γιατί νίκη της επί της τουρκικής θα σήμαινε καλύτερη θέση για την ελληνική.

Οι τούρκοι θεώρησαν τις εκδηλώσεις των Ελλήνων εχθρικές έναντι τους και πήραν το πράγμα πολύ ζεστά.

Σε κάποιο σημείο ο τούρκος εκφωνητής που μετέδιδε απευθείας τον αγώνα προς τους φιλάθλους της Τουρκίας ακούστηκε να λέει:

" Οι Έλληνες μεροληπτούν. Οι Έλληνες μας αδικούν, επειδή τους ενικήσαμεν. Αυτή είναι η ελληνική φιλία προς την Τουρκία".

Ταυτόχρονα οι Τούρκοι ποδοσφαιριστές αγανακτισμένοι από τις εκδηλώσεις των Ελλήνων φιλάθλων, σαν τέλειωσε ο αγώνας με ήττα της ομάδας τους επιτέθηκαν εναντίον των ιταλών ποδοσφαιριστών και του Έλληνα διαιτητή.

Το επεισόδιο έφθασε στις στήλες του τουρκικού τύπου και στην Τουρκική Βουλή και απείλησε τις σχέσεις της Ελλάδας με την Τουρκία.

Η εφημερίδα "Χουριέτ" της Τουρκίας με άρθρο της την επομένη των επεισοδίων έγραψε ότι οι Έλληνες έπρεπε να παραδώσουν την Κύπρο στην Τουρκία.

Αξιούμε από την Ελλάδα να επιστρέψει την Κύπρο, τη Δωδεκάνησο και το Πύθιο (πόλη στη σιδηροδρομική γραμμή Ανδριανούπολης-Κωνσταντινούπολης) έγραφε η "Χουριέτ" ενώ ο Πρόεδρος των Σπουδαστών του Πολυτεχνείου της Κωνσταντινούπολης, δήλωσε ότι " οι Τούρκοι μπορούν οποτεδήποτε θέλουν να υψώσουν την τουρκική σημαία

στην Ακρόπολη".

Ο ραδιοσταθμός των Αθηνών απάντησε στις εκδηλώσεις των Τούρκων φοιτητών και τους χαρακτήρισε ως "παιδάρια τα οποία ουδέποτε έλαβον αλλ' ούτε γνωρίζουν τι είναι όπλα".

Εντονα αντίδρασε και ο αθηναϊκός Τύπος.

Η εφημερίδα "Καθημερινή" έγραφε:

"Προδήλωσαν οι τουρκικά συνάδελφοι αποδίδουν σημασίαν μεγαλυτέραν του δέοντος εις επεισόδια, τινά, τα οποία συνέβησαν εις ένα αθλητικόν γήπεδον, όπου μοιραία είναι οι ανόητοι εξάψεις, ανοήτων μειράκων και συνήθεις διαπληκτισμοί μεταξύ φανατισμένων από την ζωηρότητα του αγώνος παιδιών. Αλλά το να δίδουν στα επεισόδια αυτά- τα οποία σημειωτέον παρεστάθησαν υπό των Τούρκων ανταποκριτών κατά τρόπον εντελώς ξένον προς την αλήθειαν- αφορμήν εις πικρόχολα σχόλια εναντίον της Ελλάδος και του ελληνικού λαού ομολογούμεν ότι είναι πολύ. Αν εφθάσαμεν εις το σημείον οι πόδες να ρυθμίζουν τας φιλικάς και τας διπλωματικές σχέσεις μεταξύ των Εθνών, θάπρεπε τότε και η Ελλάς να εκδηλώνη κάθε τόσον τη δυσφορίαν της διά τα σημειούμενα εις τα τουρκικά γήπεδα εις βάρος Ελλήνων παικτών έκτροπα. Ευτυχώς όμως ο ελληνικός τύπος και ο ελληνικός λαός αντιλαμβανόμενοι την σημασίαν της ελληνοτουρκικής φιλίας δεν σκέπτονται ποτέ να λάβουν υπ' όψιν πράγματα ασήμαντα καθ' εαυτά και ανάξια οιασδήποτε προσοχής".

Πιο έντονη ήταν η αντίδραση της αθηναϊκής εφημερίδας "Εστία":

"Ετονίσμαεν ημείς πρώτοι, ότι πρέπει να τεθή οριστικόν τέρμα εις τας "διεθνείς" εν Αθήναις συναντήσεις του ποδοσφαίρου και τας σχετικές εκδηλώσεις του πλήθους των συνοικισμών. Οφείλομεν, όμως, να προσθέσωμεν ότι ασχέτως των λακτισμάτων των Τούρκων ποδοσφαιριστών, οι οποίοι παν άλλο ή ευπρεπώς εφέρθησαν ευρίσκομεν ανεξήγητον την νευρικότητα, υπό της οποίας καταλαμβάνονται οι φίλοι και γείτονες Τούρκοι, οσάκις εγείρεται κάποιο

ζήτημα με την Ελλάδα. Από της εποχής ακόμη καθ' ην η Ελλάς υφίστατο πρώτον την επίθεσιν των αξονικών δυνάμεων, χωρίς να ίδη πραγματοποιούμενας μερικάς συμβατικές υποχρεώσεις, μέχρι της εποχής κατά την οποίαν οι τούρκοι ενεφανίσθησαν προσφάτως θέτοντες ζητήματα δικδικήσεων επί της ελληνικής Κύπρου, η ελληνική Κοινή γνώμη εδέχθη με αληθώς χριστιανική ανεκτικότητα παντός είδους δυσαρέστους εκδηλώσεις.

Από της άλλης πλευράς, όμως συμβαίνει το αντίθετον εντελώς και μάλιστα χωρίς να υπάρχη κανείς προς τούτο λόγος, διότι, όταν εξ αφορμής των γελοίων ποδοσφαιρικών αντεγκλήσεων, βλέπομεν ολόκληρον υβρεολογικήν εκστρατείαν του τουρκικού τύπου, όταν βλέπωμεν να γίνωνται και συλλαλητήρια εις την Κωνσταντινούπολιν και την Αγκυραν, διπλωματικά διαβήματα και τα τοιαύτα, τότε ασφαλώς, η τουρκική νευρικότης έχει φθάσει εις όρια παθολογικά και εξαιρετικώς επικίνδυνα.

Λέγομεν δε επικίνδυνα, διότι οι νευρικοί δεν ημπορούν να υπολογίζουν επ' άπειρον εις την υπομονήν των μη νευρικών".

Εξ άλλου η εφημερίδα "Εθνος" διερωτάτο:

"Και δικαιούται κανείς να διερωτηθή ύστερα από τα ανωτέρω, ύστερ' από τον θόρυβον περί Κύπρου και ύστερ' από σειράν όλη παραδόξων τουρκικών εκδηλώσεων τόσον λοιπόν ολίγον έχει ριζωθή εις την Τουρκίαν το αίσθημα της φιλίας, την οποίαν εθεμελίωσαν ο Ελευθέριος Βενιζέλος, ο Κεμάλ Αττατούρκ και Ισμέτ Ινονού; Και είχεν άραγε άδικον ο Βενιζέλος όταν είπεν ότι "εχει τερματισθή η ιστορική δίκη μεταξύ των δύο Εθνών;"

Αρνούμεθα να το πιστεύσωμεν. Διότι η φιλία αυτή βασίζεται εις επιτακτικήν ανάγκην, εις το συμφέρον των δύο Λαών και θα επιζήση, ασφαλώς παρά τας παροδικάς παρεξηγήσεις, παρά την δοκιμασίαν που διέρχεται σήμερον, χωρίς να υπάρχη κανείς απολύτως σοβαρός λόγος, που να δικαιολογή".

Τέλος το Αθηναϊκό "Βήμα" εισηγείτο:

" Ας αποδώσωμεν λοιπόν τα του ποδοσφαίρου εις το ποδόσφαιρον και ας αφήσωμεν αθίκτους από τα λακτίσματα των άσων του τας Ελληνοτουρκικάς σχέσεις".

Ομως υπήρξε και συνέχεια. Ο Τούρκος προσβευτής στην Αθήνα προέβη σε διάβημα στην ελληνική Κυβέρνηση, ενώ το θέμα έφθασε στις Βουλές της Τουρκίας και της Ελλάδας.

Ο υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας Σαντάκ μιλώντας στην τουρκική Εθνοσυνέλευση απέφυγε να πει κατά πόσον τα επεισόδια προκάλεσαν οι Τούρκοι ποδοσφαιριστές και η εφημερίδα "Βατάν" τον επέκρινε και ιδιαίτερα την κυβέρνηση της Τουρκίας που επέτρεψε στους ίδιους ποδοσφαιριστές που είχαν δημιουργήσει προηγουμένως παρόμοια επεισόδια και στο Γουέμπλεϊ του Λονδίνου να μεταβούν και στην Αθήνα και να κάμουν τα ίδια.

Όταν τα επεισόδια έφθασαν στην ελληνική Βουλή ο υπουργός Εξωτερικών Τσαλδάρης είπε, προσπαθώντας να μη πει ούτε μια λέξη που να θίγει τις ελληνοτουρκικές σχέσεις:

"Η φύσις του ζητήματος είναι τοιαύτης μορφής ώστε πολύ εδίστασα εάν θα έπρεπε τούτο να αχθή ενώπιον της Βουλής με κίνδυνον να εκμεταλλευθούν τρίτοι τα συμπεράσματα και να βλαβούν αι ελληνοτουρκικάι σχέσεις. Με την απάντησιν μας ταύτην το ζήτημα δέον να θεωρηθή λήξαν, Προστριβαί μεταξύ θεατών και αθλητών συμβαίνουν και εις αυτάς τας χώρας όπου ο αθλητισμός ήχθη εις ανώτατα επίπεδα, το ζήτημα έπρεπε να περιορισθή εις τας στήλας των εφημερίδων μόνον. Η ελληνοτουρκική συνεργασία είναι προϊούσης εξελίξεως. Φιλία και συνεργασία σημαίνει και κατανόησιν όχι μόνον των συμφερόντων, αλλά και της ευαισθησίας δύο φίλων λαών. Οι καιροί είναι σήμερα εξαιρετικώς λεπτοί τόσοσιν διά την Τουρκίαν, όσοσιν και διά την Ελλάδα, ό,τι απειλεί την ανεξαρτησίαν της Ελλάδος απειλεί και την Τουρκίαν και τανάπαλιν. Το ποδοσφαιρικόν επεισόδιον φαίνεται ότι προώρισται να συντελέση εις περαιτέρω σύσφιγγιν των ελληνοτουρκικών

δεσμών".